

MUSIIKKI- OPISTOTASON ANALYYSIOPINNOT

Näkökulmia ja työskentelytapoja

OPH:N OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET (2002)

- Oppilas osaa jäsentää kuultua ja nuotinnettua musiikkia, on tietoinen sointujen käytön ja äänenkuljetuksen lainalaisuuksista
- On saanut valmiuksia itsenäisesti analysoida kokonaisia tonaalisia sävellyksiä ja ymmärtää muodon merkityksen
- On syventänyt oman musiikinlajinsa eri aikakausien tyylien tuntemusta

SML:N SISÄLTÖ- JA TASOSUORITUSOHJE (2013)

- Kaikille yhteisellä opintojaksolla opitaan muutamien esimerkkien avulla
 - keskeiset käsitteet ja sanastoa
 - analyysissä yleisesti käytetyt merkitsemistavat
 - keskustelemaan musiikista analyyttisesti
 - havainnoimaan musiikkia sekä nuotin avulla että kuulonvaraisesti
 - tarkastelemaan oman instrumentin ohjelmistoa analyyttisestä näkökulmasta

SML:N SISÄLTÖ- JA TASOSUORITUSOHJE , JATKOA

- Syventävällä opintojaksolla
 - opitaan soveltamaan tietoa monenlaisissa konteksteissa (hankalimmat sävellajit, hajasävelinen ja kromaattinen tekstuuri, partituuri)
 - pyritään sujuvaan taitoon ja itsenäiseen osaamiseen
 - turvataan ammattiin tähtääville oppilaille jatko-opintojen kannalta riittävät valmiudet
 - voidaan keskittyä oppilasta kiinnostavaan erityisalueeseen
 - sovelletaan tietoa oman instrumentti- ja kamarimusiikkiohjelmiston analyysiin
 - voidaan työskennellä projekti- tai workshop-tyyppisesti
 - hyödynnetään sekä soitonopettajan että MUPE-opettajan asiantuntemusta

ESIMERKKIEN VALINNASTA

- Eri tyylien ja monenlaisten tekstuurityyppien esitteleminen on tärkeää
- Yhteiset esimerkit mahdollisimman monipuolisesti hyödynnettäviä
- Erillisiä analyysiharjoituksia tarvitaan, mutta rinnalla käytetään heti musiikkiesimerkkejä
- Kaikista sävellyksistä, jotka kuuluvat oppilaan soitto-ohjelmistoon, voidaan löytää jokin analyysityöskentelyssä sovellettava näkökulma

OPPIMISEN LÄHTÖKOHTIA

- 1) opettaja suunnittelee progressiivisesti etenevän, yhteisen analyysiohjelmiston, jonka avulla keskeinen oppisisältö tulee esitellyksi, tai
- 2) oppilaat tuovat tunnille omaan ohjelmistoonsa kuuluvia sävellyksiä, ja tutkitaan niissä esiintyviä musiikillisia ilmiöitä, tai
- 3) opitaan käsitteistöä ja analyysiä säveltämisen kautta: musiikkiesimerkit ovat virike- ja lähdemateriaalia, tai
- 4) edellisten yhdistelmä

TYÖSKENTELYTAPOJA

- Kokonaisen sävellyksen monipuolinen analyysi vie aikaa: annetaan ryhmäläisille omat tehtävät, esim. jaetaan sävellys sopiviin osiin tai kullekin oppilaalle/ryhmälle oma näkökulma: yhteistoiminnallisen oppimisen malli
- Valitaan yksi laajahko sävellys, josta voidaan mahdollisimman kattavasti löytää kurssisisällön asiat. Sävellyksen analyysi muodostaa koko kurssin punaisen langan: siihen palataan toistuvasti uusien opittujen asioiden yhteydessä

TYÖSKENTELYTAPOJA, JATKOA

- Analyysi alkaa elävästä esityksestä ja päättyy sekä havaintojen esittelyyn (nuotista) että elävään (oppilas-)esitykseen
- Sävellyksistä tutkitaan syvemmin vain niitä jaksoja tai katkelmia, joihin valmiudet riittävät
- Oppilaan omatoiminen työskentely voi toteutua ohjattuna verkko-opiskeluna
- Oppilaitoksen yhteiset projektit hyödynnetään opetuksessa: opettajien verkostoitunut asiantuntijuus

PEDAGOGISIA PERIAATTEITA

- ◉ Musiikkilähtöisyys
- ◉ Erityisesti yhteisellä opintojaksolla käytännönläheisyys ja muusikon näkökulma
- ◉ Enemmän soivaa aikaa analyysitunneille
- ◉ Kokonaisuudesta osiin, yleispiirteistä yksityiskohtiin
- ◉ Sointuanalyysi on vain yksi monista tavoista kuvata musiikkia
- ◉ Muotoanalyysi työskenntelyyn mukaan MUPEn alkuopetuksesta lähtien. Valmiin oppimateriaalin puute ei saa olla este (Jaakkola 2007)

MITÄ SÄVELLYKSELTÄ VOI KYSYÄ

- Millaisia tyylikaudelle tai musiikin lajille/genrelle tyypillisiä piirteitä sävellyksestä on löydettävissä?
- Millaisia erityispiirteitä tai tyylistä/genrestä poikkeavia piirteitä juuri tällä sävellyksellä on?
- Mikä piirre tai mikä kohta sävellyksessä kiinnittää erityisesti huomiota?
- Voisiko analyysistä saada apua johonkin esittämisen ongelmaan, esim. sävelpuhtauteen tai ulkoa oppimiseen?
- Miten rakennepiirteet palvelevat musiikillista ilmaisua?

ARVIOINTI

- OPS -perusteet: arvioinnin tulee olla kannustavaa ja jatkuvaa - toisaalta myös objektiivinen numeroarviointi (1 - 5)
- Oppilaitoksen oma opetussuunnitelma sisältää kuvauksen arvioinnista (yleensä SML-ohjeistus)
- Arviointia tarvitaan koko oppimisprosessin ajan, mutta se voi tarkoittaa kullekin oppilaalle sopivien tehtävien valintaa, henkilökohtaisten tavoitteiden asettamista ja oppilaan itsearviointia

OPPIMATERIAALIA: ARVIOI - VALIKOI - SOVELLA

- ◉ Mattila: Harmonia- ja muoto-opin perusteet, OSTINATO 1995
- ◉ Von Creutlein: Forza, STADIA 2004
- ◉ Raik: Musiikinteoria D, Pride-edition 2001
- ◉ Joutsenvirta: Teoria 1; SibAn verkkomateriaali
- ◉ Palas: Taidemusiikki tutuksi, Otava 2002
- ◉ Opettajan virikemateriaalia verkossa esim. SibAn sivustolla ja opinnäytteissä